

ביאור שיטת אדה"ז בחיוב בדיקת חמץ

הת' בנציון סילברמאן
- תלמיד בישיבה -

בשו"ע אדה"ז בסי' תל"א סעי' ג' כתב דחכמים גזרו שאין
ביטול וחפקר מועיל כלום.. אלא הוא צריך לחפש.. ולבדוק..

וממשיך בסעי' ד' שתקנת זו היא מפני ב' דברים א) שמא לא
יבטל בלב שלם ב) שמא יבוא לאכלו.

ולכאורה קשה מה הכריח אדמה"ז לבי' טעמים בבדיקה ועוד
דלכאורה טעם האי' (ביטול בלב שלם) אינו טעם כלל שיחיי' חייב
בבדיקה כי מצד זה שלא יבטל בלב שלם יכול לתקן חפקר גמור
בדיבור (כמ"ש בחי' רע"א ריש פסחים), וזה שבלבו אינו בלב
שלם י"ל פשוט דדברים שבלב אינם דברים, ולמה מצד טעם זה
צריכים בדיקה?

ויש לבאר זה בחקדם כוונת אדה"ז בזה ש"גזרו חכי' (שאם לא
בדק) אין ביטולו מועיל כלום". שאין הפי' שהביטול טוב רק
שאינו מספיק ולכן צריך בדיקה ג"כ. אלא שזה כאלו לא נתבטל
וכמ"ש בסי' ד' "משא"כ כשהוא בודק ומבער בתוך הפסח... מ"מ
כיון שגזרו חכי' שאין ביטול מועיל כלום מטעמים ידועים הרי
חמץ זה כאלו לא נתבטל ועובר בב"י וב"י מדי"ס וגם יש בו מצות
עשה דתשביתו ולכך מברך וצונו על ביעור חמץ.

ועוד יש לדיוק בלשונו הזתב כאן (סי' תצ"א סעי' ד')
דבטעם האי' כתב "ולא יוציאנו מלבו לפיכך גזרו שאין ביטול
וחפקר מועיל כלום עד שיוציא החמץ מכל גבולו" משא"כ בטעם
חבי' כתב "לפיכך הצריכו לחפש אחריו ולבדוק" ולא כתב כנ"ל
כבטעם האי' שאין הביטול מועיל כלום.

שעפ"ז י"ח בפשטות שרק מצד הטעם דשמא לא יבטל בלב שלם
אם אינו בודק אז "ביטולו אינו מועיל כלום", משא"כ מצד הטעם
ד"שמא יבוא לאכלו" אין שייך לומר שאם לא בדק גם ביטול לא
יועיל כלום, כי מה שייך החשש דאכילה לעצם הביטול, אלא צ"ל
שחיא תקנת חדשה.

וזחו הדין דאדחמ"ז שבטעם האי כתב "לפיכך" הביטול אינו מועיל כלום" משא"כ בטעם הבי לא כתב זה, כי באמת מצד טעם הבי הביטול הוא טוב אלא שמטעם צדדי תקנו חכי בדיקה (שמא יבא לאכלו).

אבל לפי"ז מובן מטעם האי רק למה "ביטול אינו מועיל כלום" אבל לא למה צריך בדיקה" חלא יכול לעשות חפקר בדיבור? ולכן מביא אדח"ז טעם בי ד"שמא יבא לאכלו" דלפי טעם זה אפי' אם חפקר ובדיבור וכו' אעפ"כ יש החשש דשמא יבוא לאכלו ולכן צריך בדיקה דוקא ועפ"ז מובן למה בטעם הבי כתב אדח"ז "לפיכך הצריכו לחפש ולבדוק" ולא כתב זה בטעם האי.

וזחו הטעם למה כתב אדח"ז בי טעמים להדין "שביטול אינו מועיל כלום וצריך לבדוק" שטעם האי מבאר לנו למה "אינו מועיל כלום" וטעם הבי מבאר למה לזה תקנו החכי בדיקה ודוקא ולא ד"א (חפקר בדיבור וכו').

* * *

ש ו נ ו ת

- - - -

מילואים לרשימת מאמרי דא"ח - אדמו"ר הצמח צדק

הרב יוסף יצחק קעלער
- קראון הייסט -

תקפ"ח

ביאור לפי זכור [פי זכור].

עי פע"ח שער התפילין.

פקדתי כו'.

לחבין מ"ש מלכותך מכ"ע.

ענין בפסח והקרבתם אשה עולח [חג הפסח].